

**MEGA-
TRENDI-
KORPRI**

SITRA

MEGATRENDIT

TUNNE TULEVAISUUTESI

Trendikorttien avulla voi vetreyttää ja venyttää omaa ajattelua, ideoida uutta sekä visioida mitä tulevaisuus voisi olla. Tarvitset vain trendikortit, kynän, paperia – ja pari kaveria! Lisäohjeet ohjekortissa.

sitra.fi/megatrendit

Sitra on tulevaisuustalo, joka ennakoi, selvittää ja kokoaa kumppanit mukaan ennakkoluulottomiin kokeiluihin ja uudistuksiin. Tulevaisuustyömme tähtäimessä on reilu ja kestävä tulevaisuus eli hyvinvoinnin seuraava erä.

Tervetuloa ideoimaan uutta ja visioimaan, mitä huomisen voisi olla!

© Sitra 2020

ISBN 978-952-347-155-9

ISBN 978-952-347-156-6 (PDF)

4. uudistettu painos

MEGATRENDIT

TUNNE TULEVAISUUTESI

Tervetuloa matkalle tulevaisuuteen! Sitran trendikortit sisältävät erilaisia trendejä, joiden uskomme vaikuttavan jo nyt elämäämme ja sen myötä myös tulevaisuuteemme. Lisäksi mukana on kuvauksia trendien välisistä jännitteistä.

Trendikorttien avulla ei voi ennustaa tulevaisuutta. Sen sijaan niitä käyttämällä voi vetreyttää ja venyttää omaa ajatteluaan, ideoida uutta sekä visioda mitä tulevaisuus voisi olla.

Tarvitset vain trendikortit, kynän ja paperia. Pari kollegaa tai kaveria mukaan ovat hyvä lisä.

HYVÄÄ HUOMISTA!

OHJEET

OPISKELE. Lue trendikorttipakkaa läpi ja mieti millaisia ajatuksia trendit ja jännitteet herättävät. Ovatko ne tuttuja? Mikä näkyy jo nyt? Mikä yllättää?

ARVOTA. Nosta korttipakasta satunnaisesti 3–6 korttia ja laita ne tärkeysjärjestykseen, joka vastaa omaa käsitystäsi. Jos työskentelet muiden kanssa, keskustelkaa ja verratkaa trendikorttien järjestyksiä keskenänne. Nouseeko keskusteluun yhteisiä teemoja? Oletteko samaa mieltä?

TARINOI. Nosta 3–6 korttia ja tee niiden pohjalta tarina tulevaisuudesta. Liitä tarinaan aiheita, joiden parissa työskentelet tai jotka liittyvät myös omaan elämääsi. Jaa tarina muiden kanssa.

RATKO. Valitse pakasta jokin jännite. Mieti miten se saattaisi ratketa: onko jompikumpi jännitteen puolista vahvempi, voiko syntyä jokin uusi suunta vai jäädäänkö jännitteiseen tilaan – ja mitä se tarkoittaisi?

UNELMOI. Nosta 3–6 trendikorttia ja luo niiden pohjalta paras mahdollinen tulevaisuuskuva kuvailemalla jonkin sinulle tärkeän asian tulevaisuutta yhdistettynä kortteihisi.

KEKSI. Nosta 3–6 korttia ja luo niistä saatujen ideoiden pohjalta omaan kiinnostuksen kohteeseesi liittyvä tulevaisuuden palvelu, ratkaisu, tuote tai toimintatapa, joka kehittää asiaa paremmaksi.

YLLÄTY. Nosta 3–6 korttia ja keksi niille täysin päinvastaiset kehityskulut. Mitä on tapahtunut, jotta päinvastainen kehityskulku toteutuisi? Löydätkö yllättäviä näkökulmia? Kerro kiinnostavimmat ja yllättävimmät ajatukset muille. Pohtikaa, voisiko näin tapahtua.

Sitran trendikortit perustuvat Sitran trendityöhön ja megatrendilistoihin. Lisää aiheesta: www.sitra.fi/megatrendit

ILMASTO LÄMPENEE

Ilmasto on lämmennyt 1800-luvulta lähtien globaalisti noin 1 asteen ja Suomessa noin 2 astetta. Lämpeneminen saadaan pidettyä globaalisti 1,5 asteessa, jos ja vain jos globaalit kasvihuonekaasupäästöt käännetään nopeasti laskuun. Nykymenolla ilmasto on lämpenemässä 3–4 astetta tällä vuosisadalla, mikä johtaisi tilanteeseen, jossa ilmaston lämpeneminen ruokkisi itse itseään, mikä johtaisi mm. nälänhätään, laajamittaiseen ilmastopakolaisuuteen, eliöstön joukkosukupuuttoon, rannikkotulviin ja monien alueiden muuttumiseen elinkelvottomiksi.

ÄÄRIMMÄISET SÄÄOLOT YLEISTYVÄT

Ilmastonmuutos lisää äärimmäisiä sääilmiöitä. Tulvat ja kuivuudet lisääntyvät, samoin kuin entistä voimakkaammat myrskyt. Sääolojen vaihtelevuus aiheuttaa paineita erityisesti maataloudelle ja infrastruktuurille.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN VÄHENEMINEN

Käynnissä on ihmisen toimista johtuva lajien joukkosukupuutto. Miljoonaa lajia uhkaa sukupuutto jo seuraavien vuosikymmenien aikana, ellei tilannetta paranneta nopeasti vähentämällä luonnonvarojen kulutusta, hidastamalla väestönkasvua ja laajentamalla suojelualueita. Luonnon tilan heikentyminen uhkaa satojen miljoonien ihmisten hyvinvointia ja aiheuttaa myös satojen miljardien vuotuiset taloudelliset tappiot.

RESURSSIEN YLIKULUTUS JA VAIHTELEVA SAATAVUUS

Kasvavan kulutuksen takia monet resurssit käyvät yhä niukemmiksi tai niiden hankintakustannukset kasvavat. Teollisuudessa tarvittavien kriittisten materiaalien saatavuudessa voi olla haasteita. Rakentamiseen sopiva hiekka uhkaa myös loppua, samoin kuin makea vesi useilta alueilta. Korvaavien materiaalien ja materiaalien kierron merkittävä lisääminen korostuvat.

MAAPERÄN KÖYHTYMINEN

Nykyisellä tahdilla 90 prosenttia maaperästä on huonontunut vuoteen 2050 mennessä ja multava maa uhkaa loppua maailmasta 60 vuodessa. Ilmastonmuutos pahentaa tilannetta äärisääolojen yleistymisen myötä. Ehkäisemällä eroosiota ja sitomalla hiilidioksidia maaperään voidaan lisätä ruokaturvaa ja samalla myös hillitä ilmastonmuutosta.

JÄTTEIDEN MÄÄRÄ KASVAA

Maailmassa tuotetaan keskimäärin 0,7 kiloa jätettä per henkilö joka päivä. Suomessa vastaava luku on 1,4 kiloa. Jätteen määrän ennustetaan kasvavan 75 % globaalisti vuoteen 2050 mennessä. Kiertotalouden ratkaisulla jätteen määrää voi vähentää merkittävästi.

JÄNNITE

YMPÄRISTÖTIETOISUUS VS. YMPÄRISTÖTEOT

Ihmisten ympäristötietoisuus on kasvanut, mutta sen vaikutus ei näy riittävässä määrin vielä teoissa. On mahdollista, että yhä useammat muuttavat elintapojaan, mutta voi myös olla, että skeptisyys ympäristön muutoksia kohtaan lisääntyy.

Jännite tietoisuuden ja tekojen välillä saattaa myös johtaa syvempään jakautumiseen tekoja vaativiin ja niitä väheksyviin.

Jakautumista estetään parhaiten yhteisellä keskustelulla ja yhteistyöllä reilun ja sosiaalisesti hyväksyttävän yhteiskunnallisen muutoksen toteuttamiseksi.

JÄNNITE

VÄHÄTTELY VS. AKTIVISMI

Ilmastomarssit ja radikaaleja ympäristötoimia vaativat liikkeet, kuten kansainvälinen Elokapina keräävät yhä enemmän ihmisiä.

Samaan aikaan on nousussa vähättelevät äänenpainot, jotka kieltävät yksilön tai Suomen merkityksen globaalien ongelmien ratkaisussa. On kuitenkin yhä enemmän merkkejä siitä, että aktivismi on saanut aikaan ympäristön kannalta parempia päätöksiä, ainakin tavoitteiden asetannan suhteen.

Voi myös olla, että jako vähätelijöiden ja aktivistien välillä kärjistyy entisestään.

JÄNNITE

NÄKEMYS LUONNOSTA RESURSSINA VS. ITSEISARVONA

Luontoa lähestytään yhä useasti resurssina, jota ihminen voi luomakunnan kruununa vapaasti käyttää. Vastakkaisen näkemyksen mukaan ihminen on osa luontoa, kuten muutkin eliöt ja hänen tulisi sopeuttaa toimintansa sellaiseksi, että muillekin on tilaa.

JÄNNITE

REILU VS. ERIARVOISTAVA SIIRTYMÄ KESTÄVÄÄN YHTEISKUNTAAN

Ekologiseen kestävyyskriisiin vastaaminen edellyttää merkittäviä muutoksia yhteiskunnan rakenteisiin ja käytäntöihin. Kuinka suuria muutoksia onnistutaan tekemään ja kuinka nopeasti? Miten varmistutaan siitä, että siirtymä kestävään yhteiskuntaan on tasapuolinen ja reilu?

JÄNNITE

SUOMI VS. MUU MAAILMA

Suomi on määrällisesti mitattuna pieni tekijä ilmastopäästöissä ja muissa ympäristövaikutuksissa, mutta henkilöä kohden vaikutuksemme on suuri. Epäilijöiden mielestä Suomen toimilla ei ole mitään merkitystä, kun taas toiset korostavat Suomen roolia ratkaisujen tuojana ja esimerkin näyttäjänä. Koska vauraat teollisuusmaat tuottavat suurimman osan päästöistä, on niillä suhteessa myös suuri vastuu ja toisaalta parhaimmat mahdollisuudet vähentää päästöjä kansalaisten näkökulmasta mahdollisimman reilusti.

ELINIÄT PITENEVÄT JA VÄESTÖ VANHENE

Ihmiset elävät pidempään ja väestörakenne vanhenee. Läntisissä yhteiskunnissa nuorista tulee vähemmistö. Nuoret eivät voi yksin olla vastuussa uusien toimintatapojen, teknologioiden ja kestävyiden omaksumisesta toimintaansa. Toisaalta ihmisen toimintakyky voi tulevaisuudessa olla ikää määrittävämpi tekijä. Miltä yhteiskuntamme näyttävät, kun yhä suurempi osa ihmisistä on yli 65-vuotiaita ja satavuotiaaksi eläminen on normaalia?

SYNTYVYYS LASKEE

Lapsettomien osuus kasvaa ja syntyvyys laskee entisestään Suomessa. Lapsettomuus yleistyy erityisesti vähemmän koulutetuilla.

VÄESTÖ KESKITTYY MUUTAMILLE ALUEILLE

Suomessa väestö keskittyy muutamaan suureen kasvukeskukseen. Muualla väestö vähenee ja ikääntyneen väestön osuus kasvaa.

KAUPUNGISTUMINEN JATKUU

Muutto maalta kaupunkeihin jatkuu globaalisti. Vuonna 2050 lähes 70 prosenttia maailman ihmisistä asuu kaupungeissa.

Se, millaisia Aasiaan ja Afrikkaan tällä hetkellä syntyvät megakaupungit ovat, määrittää myös globaalia tulevaisuutta.

Tärkeä kysymys on, ovatko nämä kaupungit jättimäisiä miljoonien ihmisten slummeja vai infrastruktuuriltaan, hallinnoltaan ja toiminnaltaan kestäviä.

MUUTTOLIIKKEET KASVAVAT

Globaalit muuttoliikkeet kasvavat työelämän muutoksen, kaupungistumisen, konfliktien ja ympäristön muutosten myötä. Myös Suomeen suuntautuva maahanmuutto saattaa lisääntyä.

TYTTÖJEN JA NAISTEN ASEMAN VAHVISTUMINEN

Sukupuolten välisessä tasa-arvossa on tapahtunut globaalisti edistystä, mutta runsaasti parannettavaa on varsinkin rakenteellisissa epätasa-arvon juurisyissä, esimerkiksi töiden ja päättäjävallan jakautumisessa sekä hoivan ja kotitöiden arvon huomioimisessa kansantaloudellisesti. Tyttöjen ja naisten asema on parantunut ja epäkohtia otetaan enemmän esille. Sosiaalisen median myötä tasa-arvoisimmissa yhteiskunnissa on kuitenkin purskahtanut pintaan uudenlaista vihapuhetta sekä naisten ja tyttöjen asemaan liittyvää vihamielisyyttä.

HEIMOUTUMINEN JA HEIMOUTTAMINEN

Vastakkainasettelut korostuvat ja ihmiset pyrkivät jakamaan itsensä ja toisensa erilaisiin kuvitteellisiin ryhmiin toisaalta arvojen, asuinpaikan tai poliittisen suuntautumisen suhteen, mutta myös esimerkiksi kulutusvalintojen tai elintapojen suhteen. Näin syntyneisiin ”heimoihin” yhdistetään ominaisuuksia, jotka eivät välttämättä liity alkuperäiseen jaotteluperusteeseen.

TERVEYSHAASTEET MUUTTUVAT

Väestön ikääntyessä dementia, kaatumiset ja muut ikään liittyvät sairaudet lisääntyvät. Ilmastonmuutoksesta johtuvat hellejaksot pahentavat heikossa kunnossa olevien jaksamista. Mielenveysongelmat lisääntyvät erityisesti nuorilla, taustasyinä mm. ilmastoahdistus, kilpailuyhteiskunta ja digitalisaation mukanaan tuoma informaatiotulva. Antibioottiresistenssi yleistyy ja taudit leviävät globaalissa maailmassa nopeasti.

KESKITTYMISKYVYN JA LUOVAN AJATTELUN VÄHENTYMINEN

Tiedon helppo saatavuus ja kiihtyvä kilpailu huomiosta on laskenut keskittymiskykyä. Informaatiotulvassa selviytyäkseen ihmiset tekevät nopeita johtopäätöksiä otsikoiden, kuvien ja meemien perusteella. Tylsistymiselle ja pitkäjänteiselle ajattelulle jää yhä vähemmän aikaa.

USKONTOJEN JA IDEOLOGIOIDEN MERKITYKSEN KASVU

Uskontojen merkitys on globaalisti kasvussa. Se ei näy samassa mittakaavassa Suomessa, joskin joitain merkkejä uskonnon käyttämisestä politiikan ja vaikuttamisen välineenä on. Perinteisten uskontojen rinnalla uudet ideologiat, kuten posthumanismi, saattavat tarjota pohjan toiminnalle muuttuvassa maailmassa.

JÄNNITE

KAUPUNKI VS. MAASEUTU VS. MONIPAIKKAISUUS

Väestön keskittyminen muutamaankin kasvukeskukseen ja samalla toive pitää Suomi asuttuna aiheuttavat vastakkainasettelun kaupungin ja maaseudun välille. Vastakkainasettelu tuntuu kärjistyvän, vaikka on myös pyrkimyksiä löytää harmaan sävyjä monipaikkaisuuden ja monipuolisemman jaottelun kautta.

JÄNNITE

KANSAINVÄLISYYS VS. NATIONALISMI

Maailmasta on tullut kansainvälisempi paikka globalisaation myötä ja monista asioista on onnistuttu sopimaan kansainvälisellä tasolla. Vastareaktion globalisaatiolle on nähtävissä kuitenkin kansallismielisyyden lisääntyminen ja valtioiden rajojen korostaminen. Kansainvälisyyden tuomia etuja ei aina nähdä, koska ne voivat olla välillisiä, ja haitat korostuvat keskustelussa.

JÄNNITE

YKSILÖKESKEISYYS VS. YHTEISÖLLISYYS

Vallalla olevaa yksilökeskeistä kulttuuria haastavat heimoutuminen eli uusien tiiviiden ryhmien muodostaminen, tiettyä asiaa ajavien liikkeiden lisääntyminen, ja toisaalta myös jakamistalous ja yhteisöllinen asuminen.

JÄNNITE

VERKOSTOT VS. KUPLAT

Keskustelun kärjistyminen ja heimoutuminen lisäävät kuplia, eli samaa mieltä ajattelevien ryhmiä. Toisaalta samaan aikaan sosiaaliset verkostot ja niissä syntyvä luottamus ja vastavuoroisuus korostuvat hyvinvoinnin ja myös työelämän näkökulmasta.

JÄNNITE

HUOLTOSUHDE VS. HYVINVOINTIVALTION YLLÄPITÄMINEN

Väestön ikääntyessä ja työikäisten määrän vähentyessä jännite hyvinvointivaltion ideaalin ja sen ylläpidon välillä kasvaa. Työperäinen maahanmuutto, pidemmät työurat tai terveemmät elämäntavat voivat lievittää jännitettä, mutta edessä saattaa olla myös syvällisempi työn, toimeentulon ja hyvinvoinnin rakenteiden uudelleenpohdinta.

MONINAPAISESTA MONISOLMUISEEN MAAILMAAN

Yksittäisten vallan napojen sijaan maailmanpolitiikassa korostuvat suhteet ja vuorovaikutus toisten kanssa. Valtioiden lisäksi myös muut toimijat, kuten yritykset, lobbaajat, ajatushautomot, kansainväliset instituutiot ja kaupungit ovat merkittävässä roolissa.

YHDYSVALTOJEN VETÄYTYMINEN MAAILMANNÄYTTÄMÖLTÄ

Yhdysvaltojen hallinnon merkitys maailmanjärjestyksen ylläpitäjänä ja tiennäyttäjänä vähenee, mutta monien yhdysvaltalaisen järjestöjen ja yritysten rooli säilyy merkittävänä. Samalla Kiinan rooli kasvaa.

VAHVOJEN JOHTAJIEN IHANNOINTI

Demokratiaa haastavat ajatukset käytännöllisestä itsevaltaisuudesta ja viisaiden vallasta, sekä näkemys siitä, että demokratia on liian hidas tai kyvytön reagoimaan aikamme polttavimpiin kysymyksiin.

Nopeiden, suurten muutosten tarve ja kaipuu yksinkertaisiin ratkaisuihin ovat nostaneet vahvojen johtajien suosiota, mikä haastaa osaltaan yksilönvapauksia ja demokratiaa.

UUSIEN LIIKKEIDEN NOUSU

Tyytymättömyys nykyisiin toimiin mm. ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden suhteen on saanut yhä useammat osoittamaan mieltään. Toisaalta myös epäreiluna ja eriarvoistavina pidetyt toimet saavat ihmiset liikkeelle. Sosiaalinen media luo nopeasti tiettyä asiaa ajavia liikkeitä.

HÄMMENNYS ON VALTAA

Valeinformaation määrä kasvaa ja mielipidevaikuttamisen tavoitteena on yhä enemmän lietsoa hämmennystä ja eripuraa.

Tämä lisää kokemusta monimutkaisesta maailmasta ja kaipuuta yksinkertaisiin ratkaisuihin.

POPULISMIN NOUSU

Heikentyneet tulevaisuudennäkymät, poliittisen kartan pirstaloituminen sekä sosiaalisen median kärjistävä vaikutus ovat nostaneet populismia, joka korostaa eliitin ja kansan vastakkainasettelua.

JÄNNITE

KESKITETYT PÄÄTÖKSET VS. LAAJA OSALLISUUS

Ekologinen kestävyyskriisi ja monet muut kehityssuunnat edellyttävät nopeita ja merkittäviä toimia. Samaan aikaan on kuitenkin vahvistettava osallisuutta, yhteistä keskustelua ja ymmärrystä ja ehkäistävä näkemysten kärjistymistä, sillä muutoin toimia ei saada tehtyä. Oleellista on hämmennyksen vähentäminen ja toivottavien tulevaisuuksien hahmottaminen.

JÄNNITE

SANANVAPAUS VS. INFORMAATIOVAIKUTTAMINEN

Verkossa tapahtuvaan informaatiovaikuttamiseen, vihapuheeseen ja herjaamiseen on tarve puuttua vahvemmin. Samalla halutaan kuitenkin vaalia vastuullista sananvapautta.

JÄNNITE

GLOBAALIT INSTITUUTIOT VS. MONISOLMUINEN MAAILMA

Globaalit instituutiot pohjaavat valtioihin ja osittain suurvalta-ajatteluun. Monisolmuinen maailma erilaisine toimijoineen haastaa tätä mallia. Toisaalta juuri globaaleihin instituutioihin nojataan monien viheliäisten ongelmien ratkaisuisissa. Miten globaalia päätöksentekoa saadaan uudistettua siten, että myös muut toimijat, kuten yritykset, kaupungit ja järjestöt huomioidaan paremmin ja globaaleja instituutioita saadaan vahvistettua?

TEKNOLOGIA MUUTTAA TOIMINTATAPOJA

Teknologia kehittyy nopeasti ja muuttaa tuotantotapoja ja toimintamalleja. Yhä useampi asia voidaan automatisoida, tuotanto ja toiminta voidaan hajauttaa ja vuorovaikutus voi tapahtua etänä tai virtuaalisessa ympäristössä. Teknologian hyödyntäminen edellyttää entistä enemmän ajatusmallien ja toimintatapojen muuttamista.

TEKOÄLYSOVELLUKSET LÄPÄISEVÄT YHTEISKUNNAN

Itseajavista autoista, koneille puhumisesta, räätälöidyistä suosituksista ja muista tekoälysovelluksista tulee yhä yleisempiä. Algoritmeille annetaan yhä enemmän päätäntävaltaa, jolloin myös kysymykset läpinäkyvyydestä, vastuusta ja käytetyn tiedon vinoumista korostuvat.

TERVEYSTEKNOLOGIA YLEISTYY

Kannettavat terveydentilaa seuraavat laitteet ovat yleistyneet ja kehittyvät edelleen. Lisääntynyt tietomäärä mahdollistaa yksilöidymmän ja ennaltaehkäisevän hoidon. Samalla kehitetään uusia hoitomuotoja mm. perimän ja mikrobiomin muokkaamiseen perustuen.

DIGITALISAATION SEURAAVA AALTO

Digitalisaatio, eli digitaalisen teknologian käyttö palveluissa ja ihmisten vuorovaikutuksessa, on nykypäivää. Tulevaisuuden kannalta kiinnostavia kehityssuuntia ovat lyhyemmällä tähtäimellä virtuaali- ja lisätty todellisuus, ääni- ja eleohjaus, esineiden tai kaiken internet, energiatehokkuuden korostuminen ja pidemmällä tähtäimellä myös lohkoketjujen päälle rakennetut palvelut ja kvanttitietokoneiden tulo.

OHJELMOIDUT ORGANISMIT YLEISTYVÄT TUOTANNOSSA

Geenimuuntelu ja synteettinen biologia mahdollistavat uudenlaisten organismien luomisen ja olemassa olevien muuntelemisen haluttuun tarkoitukseen. Muokatun hiivan avulla voidaan tuottaa silkkiä ja sinilevällä polttoainetta. Vastaavia sovelluksia voidaan hyödyntää esimerkiksi ruuantuotannossa, kemiallisissa prosesseissa, tekstiileissä, lääketieteellisyydessä ja rakentamisessa.

UUSIUTUVA ENERGIA HALPENEEE

Aurinko- ja tuulivoiman hinta on pudonnut nopeasti. Samoin niiden varastointiin liittyvä akkuteknologia on kehittynyt vauhdilla. Uusiutuva energia on paikoin jo halvempaa kuin fossiilisilla polttoaineilla tuotettu. Samalla energiantuotanto hajautuu, kun yhä useampi kansalainen tuottaa itse oman energiansa ja myy ylimenevän osan.

TEKNOLOGIAN YMMÄRTÄMINEN KOROSTUU

Kun yhä useampi asia tapahtuu verkossa digitaalisilla alustoilla, uudenlaisten teknologiataitojen haltuunotto tulee tärkeäksi niin yksilön kuin myös valtioiden tasolla. Tähän voivat kuulua esimerkiksi datan käyttöön, oikeuksiin ja hyödyntämiseen liittyvät asiat, ymmärrys algoritmien vaikutuksista käyttäytymiseen ja päätöksentekoon tai verkkorikollisuuteen varautumiseen liittyvät asiat.

JÄNNITE

YRITYKSET VS. VALTIOT TEKNOLOGIASTA PÄÄTTÄMÄSSÄ

Teknologian käyttöönotto muokkaa merkittäväällä tavalla yhteiskuntaa ja siksi onkin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, kuka sen kehityksestä päättää: yritykset, valtiot vai kansalaiset, vai kenties kaikki yhdessä? Yksittäisten teknologioiden sijaan kyse on myös niiden muodostamista ekosysteemeistä ja yhteisvaikutusten huomioimisesta.

JÄNNITE

YHTEISTYÖ VS. TAISTELU TEKOÄLYSTÄ

Käynnissä on sekä yritysten että valtioiden välinen kilpailu siitä, kuka onnistuu eniten hyötymään datan kasvavasta määrästä ja tekoälyn kehityksestä esimerkiksi patenttien, infrastruktuurin tai käytäntöjen määrittämisen kautta. Digitaalinen teknologia kietoutuu yhä tiukemmin osaksi geopolitiikkaa.

JÄNNITE

TEKNOLOGIA MAHDOLLISUUTENA VS. UHKANA

Teknologia voi olla avuksi siirtymässä kestävämpään yhteiskuntaan, mutta se voi myös haitata sitä. Erityisesti teknologian kasvava energiantarve on ristiriidassa ilmastotavoitteiden saavuttamisen suhteen. Lisäksi teknologiariippuvuus saattaa vähentää hyvinvointia.

VAURAUDEN KESKITTÄMINEN

Taloukasvun tuoma vauraus ei jakaudu kestävästi, vaan keskittyy yhä harvemmille. Eriarvoisuus monine ulottuvuuksineen on keskeinen tulevaisuuden haaste niin globaalisti kuin Suomessakin.

JÄNNITE

TEKNOLOGIAN YLEISYYS VS. ERIARVOISUUS

Teknologian nopean kehittymisen ja ihmisten elinikien pitenemisen myötä yhteiskunnassa on yhä enemmän toisistaan erillään olevia teknologisia todellisuuksia. Eri ikäryhmät käyttävät teknologiaa hyvin toisistaan poikkeavilla tavoilla. Yhtä ratkaisua kaikille ei enää ole.

TALOUSKASVU SIIRTYY POIS LÄNSIMAISTA

Globaalisti talous kasvaa, mutta länsimaissa kasvu on vähäistä. Ikääntyvä väestö ja maapallon ekologisen kantokyvyn rajat asettavat talouskasvulle aiempaa tiukemmat reunaehdot. Samalla hyvinvoinnin ja aidon kehityksen mittareiden rooli korostuu.

JATKUVA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN KOROSTUU

Muuttuva työelämä ja yhteiskunta edellyttävät jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Uuden oppimisen, luovuuden, kokonaisuuksien hahmottamisen ja taitojen merkitys kasvaa. Osaamisen kehittämisen rakenteisiin ja käytäntöihin kohdistuu kasvavaa muutospainetta.

TYÖN RAKENTEET MUUTTUVAT

Alustatalous ja uudet organisaatiomallit haastavat perinteistä työnantajan ja työntekijän suhdetta. Työtä voidaan organisoida ja sen hyötyjä voidaan jakaa monin tavoin. Perinteinen jaottelu työttömiin, palkansaajiin ja yrittäjiin ei välttämättä tulevaisuudessa päde, jos eläkeläisfreelancereiden, projektinomadien ja erilaisissa välitiloissa olevien määrä kasvaa.

KIERTOTALOUDEN MERKITYS KASVAA

Kiertotalous on talousmalli, jossa tuotanto ja käyttö suunnitellaan siten, että jätettä ei synny, vaan materiaalit ja niiden arvo säilyvät kierrossa. Kiertotalous ei ole vain kierrätystä, vaan myös talouden uusia toimintamalleja kuten jakamista, liisaamista, korjaamista ja uudelleenkäyttöä, jonka mahdollistamisessa uusi teknologia on avainasemassa.

JÄNNITE

KESTÄVÄ VS. KORJAAVA JA UUDISTAVA TALOUS

Talouden rakenteiden ja ajatusmallien uudistamisen tarpeesta on kasvava yksimielisyys, mutta uudistamisen laajuudesta on erilaisia näkemyksiä. Keskitytäänkö kestävyteen ja haittojen torjuntaan, vai otetaanko ympäristön tilan parantaminen tavoitteeksi ja sosiaalinen hyvinvointi reunaehdoksi? Millaisena talouden rooli nähdään?

JÄNNITE

VARAUDEN KESKITTÄMINEN VS. REILU VAURAUDENJAKO

Vaikka tuloerot eivät ole juuri muuttuneet, varallisuuserot ovat kasvaneet samoin kuin koetun eriarvoisuuden määrä. Keskiluokan vähentyessä jako rikkaisiin ja köyhiin kärjistyy. Reilu vauraudenjako ja toimeentulon varmistaminen ovat tulevaisuuden avainkysymyksiä.

JÄNNITE

ALUSTAMONOPOLIT VS. IHMISLÄHTÖINEN DATATALOUS

Digitalisaatio on vauhdittanut vaurauden keskittymistä ja johtanut alustamonopoliin syntymiseen. Vastavoimana voidaan nähdä alustaosuuskunnat ja vertais- ja jakamistalouden mallit sekä ihmislähtöisen, reilun datatalouden edistyminen. Mihin suuntaan digitalous kehittyy Suomessa ja maailmalla?

JÄNNITE

KULUTUSKULTTUURI VS. RIITTÄVÄ ON TARPEEKSI

Kulutus kasvaa edelleen, vaikka ympäristötietoisuus on kasvanut. Voi olla, että kulutus kääntyy laskuun tai painottuu yhä enemmän palveluihin. Voi myös olla, että kulutustottumuksista tulee yksi väestöä jakava tekijä.

JÄNNITE

TYÖN MURROS VS. TOIMEENTULON VARMISTAMINEN

Teknologian kehitys ja siirtymä kestäväan yhteiskuntaan muuttaa voimakkaasti toimialoja ja synnyttää samalla uusia työtehtäviä. Työelämän epävarmuus lisääntyy ja on epäselvää, miten työ ja toimeentulo syntyvät ja jakautuvat tulevaisuudessa. Tulevaisuuden vauraudenjaon ja toimeentulon pohtimisen tulisi olla politiikan tulevaisuuspohdintojen ytimessä.